

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 10 kor.
 Negyedévre — 4 c
 Helyben házas hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 c
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 c

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és
 kizárólag napi kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczna-utca 2.
 A szerkesztőség kérésre visszajár
 vagy megörökös nem vállalkozik.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Helyes cím: Nagyvárad, Apáczna-utca 2. sz. 2. em.

NAGYVÁRAD, december 18.

Tiszáék hadüzenete.

A gesz'i remete megunta a remete életet és ismét kilépett a porondra. Bár nem az országos politika szólította elő magányából, fellépésének mégis politikai színezete van és habár csak a biharmegyei függetlenségi pártnak szól a hadüzenet, mégis országos jelentőségű az, azzá teszi Tisza István grófnak személyisége.

A biharmegyei szabadelvű párt annak idején, követve társai példáját, szintén kimondotta ugyan a párt megszűnését, de együtt maradt továbbra is pártkeretben, mint megyei 67-es párt, hogy ügyeljen arra, amivel azelőtt nem sokat törődtek, a vármegye au onómiájára. Ennek a pártnak tegnapi értekezletén üzente meg Tisza a háborút a bihari főispánnak és a függetlenségi pártnak, megüzente azt is, hogy eltíporják őket a megyegyűlésen.

Többségük ma még meg van hozzá, ha éppen le nem is típorják őket, leszavazhatják mindenben, kellemetlenséget csinálhatnak a főispánnak és pártjának, — de vajjon lesz-e belőle haszna a vármegyének és a vármegye ügyeinek?

Attól tartunk, hogy ennek a riadóknak valami nagyobb dolog lesz a hátte-

rében. Tisza István grófnak multja, egyénisége, ereje sokkal nagyobb, semhogy hozzáméltó volna ez a személyes hajsza a főispán ellen, vagy ez a kis vármegyei csetepaté. Emellett okvetlenül komolyabb dolognak kell rejlenie.

Jó lesz odafigyelnie a koalíciónak és nem egymás közt torzsalkodnia.

*

A biharmegyei 67-es párt e fontos értekezletéről tudósításunk a következő:

Hangulat az értekezlet előtt.

Meglepően nagy számban gyülekeztek össze a megye régi szabadelvűpárti tagjai arra az értekezletre, amelyet a vármegyei 67-es párt elnöke, Biharmegye volt főispánja, Beöthy László dr egybehívott. Már az értekezletre kibocsátott meghívó erősen hangsúlyozta az értekezleten szönyegre kerülő ügyek megbeszélésének fontosságát, sőt a beavatottak azt is eleve tudták, hogy már ez az értekezlet nagyarányú óvációt készül rendezni Miskolczi Ferenc dr alispán mellett, mint ők a nyilvánosság előtt magukat kifejezték, azért, hogy az alispán személye iránti ragaszkodásuknak és bizalmuknak kifejezést adjanak azon támadás (!) után, mely a főispáni székből a vármegye első tisztségviselőjét érte, voltaképpen és suttymóban azonban azért, hogy ily kerülő formában üthessenek egyet a koalíciós kormány exponensének, a főispánnak személyén és vele a koalíciós kormányon.

Mert hát ezeknek az uraknak szörnyen zokon esik, hogy a hatalom kiesett a kezükből és ezen való fájdalomukat azzal csillapítják, hogy akik helyükbe kerültek a közélet fórumára, azokon egyet szívesen ütnek. Ilyen előz-

mények után sikerült a régi hiveket összehozni az értekezletre és hogy a haldoklóba lelket öntsön, maga a gesz'i remete is elhagyta magányát, hogy az értekezleten szavát hallassa, hátha e szó még új életre támasztja a bémult idegű bihari szabadelvű gárdát.

Az értekezlet.

A biharmegyei 67-es megyei párt értekezlete délután öt órákor vette kezdetét a Pannónia szálló külön éttermében. Az értekezleten Beöthy László dr elnökölt. Rajta és Tisza István grófnak kívül jelen volt az értekezleten a pártnak minden számottevő tagja.

Elnöki megnyitó.

Az értekezletet Beöthy László elnök, kinek jobbjára felül Tisza István gróf és Miskolczi Ferenc, balja felül Márkus László és Pallay Lajos foglaltak helyet, körülbelül a következő szavakkal nyitotta meg.

— Mélyen tisztelt értekezlet! Üdvözlöm az impozáns számban megjelent tagokat. Pártunk mai értekezletének jelentősége és fontossága kétségtelen. A közügyek érdekében jöttünk össze és a közügyek érdekében állapodunk meg, hogy aztán a holnapi közgyűlésen pártunk tagjai minden fontos kérdésben felszólaljanak és ily módon irányt adjanak a holnap szönyegre kerülő ügyek elintézésének. Az értekezletet megnyitom és felkérem az alispán urat a holnapi tárgyalásokra vonatkozó szíves előterjesztésre.

Az alispán előterjesztése.

Ezután Miskolczi Ferenc alispán ismereti időszaki jelentésének kiemelkedő részét, melyet a szerdai közgyűlésen elő fog terjeszteni.

Bejelenti, hogy a folyó évi szeptember

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az impresszionizmus mérlege.

Irta: dr Némethy Gyula.

Az impresszionizmus érdemeinek méltatása után lássuk a mérleg másik serpenyőjét, amelybe t. i. az impresszionista festés hibáit kell helyeznünk.

Nagy sullyal esik ebbe a serpenyőbe az impresszionista iskola páratlan szűkkeblősége, s egyoldalúsága mellyel a kép tárgyának, s ezzel együtt az eszmei tartalomnak közömbös voltát hirdeti. Nagy egyoldalúsága, hogy az embert, a művészet fő tárgyát, csak mint a fény és színjáték alanyát tekinti, tehát a specifikusa, és lélektani mozzanatok, a többi között emberi, lélektani mozzanatok, a többi között a lelki folyamatok külső megnyilvánulását, az arckifejezést elhanyagolja. Ezzel továbbá azzal, hogy az alak és vonalbeli kompozíciót száműzi, hogy az alak a vonal a rajz, a mintázás fontosságát nem ismeri el: az impresszionista iskola saját magát zárja ki a vallásos és törté-

neti festés, tehát épen a nagy művészet, a »grand art« birodalmából. A sixtus-i kápolna menyecskéje Michel Angelótól, Breda elfoglalása Velasqueztól vagy a Krisztus Pilátus előtt Munkácsytól bizony sokkal több, sokkal fölségebb valami, mint szín, fény, atmoszférikus hatások összesége. Egyébiránt a művészetben nagyon lényeges igazságok tagadása nemcsak a grand art-nál bosszulta meg magát. Amit az impresszionisták állítottak, az az élénk szín szükségessége volt; amit tagadtak az a vonal a rajz fontossága. Hiába mondják ezzel szemben, hogy Degas, az impresszionista művész bámulja Ingres-t, a nagy rajzoló, vagy hogy Renoir, a másik impresszionista jól tud rajzolni, mert az a kérdés, egyensúlyban van-e náluk a szín és az alak a fény és a vonal? Világos, hogy az impresszionisták tudtak egyrészt igen korrektül rajzolni, tudtak másrészt páratlan színezést és fényrezt varázsolni vásznukra. Csakhogy az a kérdés; képesek voltak-e ugyanegy képen, egyszerre adni ezt a rezgést, fényt, színt meg a hibátlan rajzot, jellemző alakokat? Képesek

voltak-e hasznot huzni új kutatásaikból, a nélkül, hogy az eddig elért vívmányokat elvesztették volna, tudták-e alkalmazni elméleteiket, a nélkül, hogy lerontották volna a művészet más követelményeit; képesek voltak-e saját haladásukat hozzákapcsolni ahhoz a haladáshoz, melyet az őket megelőző művészek tanusítottak? Egy pillantás a Luxemburg palota Caillotte termébe elég arra, hogy az ellenkezőt konstatáljuk. Nem voltak rá képesek. Annál kevésbé képesek erre minálunk Ferenczék meg Grünwaldék. Színeiknek sok minden esik áldozatul. Nem tudták vászonra vetni a színek rezgését, csak úgy hogy föláldozták a vonalat; nem tudták bemutatni a reflexeket az alakokon, csak úgy hogy lerontották a körvonalakat; nem tudták festeni a levegőt, az atmoszférát, tehát azt ami körülveszi az alakokat csak úgy hogy az alakot kiforgatták a maguk valóságából: egyszerűen nem tudták megszólaltatni a színeket a nélkül, hogy az alakokat, vonalokat el ne némitották volna. Ez pedig igen nagy baj. Mert a természetben

Legkiválóbb újdonságaim karácsonyra:

Nyakkendő.

zsebkendő,

kezttyű,

kalap,

esőernyők,

sárcipők

Lukács Aladár

Nagyvárad, Fő-utca, az Orsolya-apáca új bérpalotájában.

Távbeszélő 516. sz. —

megérkeztek.

550

26-án a főispántól rendeletet kapott, mely szerint dr Kemény Jenő cséffai járásorvosnak megengedte, hogy míg Cséffán lakást kap, Nagyszalontán tartózkodhatik ideiglenesen. — Szólv e rendelkezést törvénybe ütközőnek és a vármegye autonómiájára sételmesnek tartván az ellen előterjesztéssel élt a belügyminiszterhez. Ugyancsak előterjesztéssel élt a főispán azon rendelkezése ellen is, mely szerint minden fontosabb iratot, minden beadványt, mely a vármegye közigazgatási életében előfordul, hivatalból mutassanak és referáljanak el neki. Az első előterjesztésre ma érkezett meg a miniszter válasza, mely szerint a cséffai orvos időközben Cséffán lakást kapván, előterjesztése tárgyaltan.

Tisza István beszéde.

Tisza István gróf annyira fontosnak tartja az alispán jelentését, hogy szükségét látja a pártértekezlet állásfoglalásának. Mielőtt azonban álláspontját előterjesztené, visszapillantást vet a vármegye akkori közéletére, mikor a megyei 67-es párt alakult. Elmondja a megyei szabadelvű párt megszűnése körülményeit és indokait. Vácolta a volt szabadelvű párt szerepét és magatartását a megyei önkormányzatban a volt szabadelvűpárt megszűnése előtt és előadta azokat az okokat, melyek a párt tagjait arra készítették, hogy a vármegye közéletéből, ügyei intézésétől nem vonult vissza a párt megszűnése után. Ugy találja, hogy azt az objektivitást, melyet a párt mindenha tanusított a vármegye közgyűlésén, most nem követi a mostani főispán, mert a jelenségek szerint a főispán a vármegye közéletébe politikai tendenciákat vegyít, mi több az alispáni állás lejárataán fárad.

A közérdek nevében ezekkel a törekvésekkel szembe kell szállaniok. A helyzetet a megyében a főispán magatartása okozta. Nekik kötelességük ez ellen sikra szállani. A vármegye közönsége sem a kormány kedvétől, sem a főispáni szeszélytől függővé nem teheti meggyőződését, elveit a vármegye közügyeinek szolgálatában fel nem függeszti, hanem érvényesíteni fogja a párt karöltve a főispánnal, ha lehet, de a főispán ellen is, ha kell. Hangoztatja a szervezkedés szükségét a tendenciózus főispáni akarat ellen. Helyesli ezután az alispán eljárását a jelentésében felvett két esetből kifolyólag, majd elfogadásra terjeszti

az értekezlet elé a következő határozati javaslatot:

A vármegye közönsége, midőn az alispán időszakos jelentését tudomásul veszi, elismerését és helyeslését fejezi ki az alispán azon eljárása fölött, hogy az önkormányzati jog védelmében a belügyminiszterhez előterjesztéssel élt s elvárja, hogy ezután is az 1886. évi XXI. t. c. 64. § c) pontja értelmében fog eljárni. (Szünni nem akaró eljenzés.)

Bizottsági tagságok betöltése.

Beöthy László elnök ezután javaslatot tesz a megüresedett bizottsági tagsági helyek betöltésére. A párt jelöltjei az igazoló választmányba: Dr Gyöngyössy István, Ertsei Péter, Pallay Lajos, Udvarhelyi Béla és Szunyogh Lóránd. A közigazgatási bizottságba: Beöthy László, gróf Tisza Kálmán, Papp János, Zigre Miklós és Lovassy Ferenc.

Hegyesi Márton javasolja, hogy Zigre Miklós helyett Nadányi Károlyt vegyék fel a jelöltek névsorába.

Tisza István gróf ellenzése nyakát szegte Hegyesi javaslatának.

Az értekezlet a közgyűlés napirendjének többi pontjainál is állást foglalt és szinte 8 órakor ért véget.

A képviselőházból. Fővárosi tudósítónk jelenti: Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter a képviselőház holnapi ülésén terjeszti be a jövő évi ujoncjutalék megajánlásáról szóló törvényjavaslatot. A javaslat a régi ujonckontingenst kéri az országtól. Holnap lesz különben a képviselőház utolsó érdemleges ülése a karácsonyi szünet előtt, holnapután a ház már csak formális ülést tart a főrendiház üzeneteinek átvétele céljából. A holnapi ülésen fog felelni Polonyi igazságügyminiszter Samassa János interpellációjára. A képviselőház a csütörtöki formális ülés után elnapolja magát 1907. január hó 10-ig.

mintázás, sem a finom kidolgozás nem kenyerük; színnel meg fényvel pedig bizony nem lehet olyan finom, intim dolgot előállítani, vászonra vetni, mint a lélek megvilágulása, az érzelmek gondolatok a »psyche» megjelenése az arcon, főleg a szemekben. Nem csuda hát, ha az egész nagy iskolában egyetlen egy arcképfestő sincs, akit nemhogy Reynolds-hoz, Ingres-hez, de csak egy Dagnanhoz vagy Benjamin Coustanhoz is hasonlítani lehetne. Az impresszionista festés nemcsak azért végzetes minden figurális festészetre, mert az alakkal nem törődik, hanem azért is, mert az impresszionista festés ecsetkezelése az az fakturája nem változik az ábrázolt anyag vagy felület különbözősége szerint. Azelőtt elfogadott el volt hogy minden tárgyat más más ecsetkezeléssel kell vászonra hozni, hogy egy ház ecsetkezelés dolgában is különbözik egy fától, egy juh a lokomotívtól: hogy nemcsak helyi lokális színek vannak, hanem helyi, lokális ecsetkezelés. A régi festőknél az ábrázoló anyagnak változnia kellett az ábrázolt tárgy anyagi változához képest. Az ecsetvonás lapos volt vagy vesszőcskeszerű, szárazabb, vagy nedvesebb, vonal vagy pont alakú, függőleges vagy vízszintes huzású, széles, vagy finom, erősen nyomott, vagy gyöngéden odavetett, a szerint amint ábrázolni kellett a szikla domborúságot, vagy a fal lapos vastagságát, vagy a falomb szétkuszálódását a szélben. Az impresszionizmusnak ellenben elve lévén, hogy inkább a dolgok világító burkolatát ábrázolja, mint magukat a tárgyakat, mindent egyenlő csillogásban rezgőnek fest. Egyáltalán nem

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, december 18.

Elnök: Jusch Gyula.

Napirenden első sorban az *indemnitási javaslat* harmadik olvasása szerepel. Az albizottsági jelentéseket az előadók betérjesztik.

A Popolu Romul ügye.

Burdia Szilárd személyes kérdésben kér szót amiatt, hogy a tegnapi ülésen a »Popolu Romul» című lappal kapcsolatosan megtámadták. Jó román embernek tartom magam.

Egy hang a nemzetiségieknél: Aruló . . .

Szokoly Tamás: Még az ábrázata is más, mint a vadoláhoké. (Derűtségg.)

Burdia Szilárd: Meggyőződésem az, hogy az alkotmánypártban jobban szolgálhatják a magyar románság ügyét, mintha nemzetiségi politikát csinálnának. Ezért azonban a nemzetiségi haragszanak rá és megindították ellene az akciót. Ami a kérdéses román lap ügyét illeti, Birócz szerkesztő jött hozzá és felajánlotta, hogy ezentul nemzetiségi lapjában a román nép érdekében és nem az izgatók politikája szerint akar működni és felajánlotta szolgálatait. Én tárgyalásba bocsátkoztam politikai elvárataimmal és azt a célt tűztük elénkbe, hogy a nemzetiségi ellen a tiszta valóságot megvilágítsuk. Ezeknek a nemes elveknek az alapján lettem a lap társtulajdonosa és szívesen is hoztam érte áldozatot.

Miután azonban láttam, hogy Birócz megélni nem tud, segélyre ajánlottam őt, hogy a szegény román nép egy része ingyen kaphassa saját nyelvén a kultura tényezőjét, a sajtót. Ami Birócz sajtópöreinek ügyét illeti, meggyőződtem róla, hogy az inkriminált cikkeket nem ő írta és ezért megkegyelmezése érdekében szívesen jártam közbe. Ami azt a vádat illeti, hogy Biróczot hamis tanúzásra akartam volna rábírnai, ez merő *valótlanság*. Én soha

igen is vannak vonalak, vonaltávklat, van rajz, vannak alakok, van mindezekben megnyilatkozó reneteg szépség és kifejező erő, melyekkel e régi mesterek minden elfogulatlan szem és lelket elbájoltak.

A fény, szín és levegő-festők nem csak a vallásos és történelmi, de az arcképfestésből is kizárják magukat. Az arckép célja azt mutatni meg az emberi egyedben, ami a legszemélyesebb, legbensőbb, legegységibb benne, ami egyszerűen leginkább »ő». Már most ha az embert szabadban en plein air, e mellett déli világításnál, napsütésnél ábrázoljuk, fa alatt, megtováltan az ágak, a lombok árnyéka, megfoltosítva, tarkítva a reflexek által azt mutatjuk meg ami legfelületesebb, legkülsőbb rajta, ami a környezettől származik, ami legkevésbé egyéni, ami leginkább »más» az emberben. Az arckép festő célja: elválasztani modelljét a természettől, illetőleg a környezettől, hogy megmutathassa, miben különbözik attól. Az impresszionista tan ellenben arra kötelezi, hogy visszamártsa az embert ebbe a környezetbe, mint egy tarka fürdőbe, vagy lébe, hogy széjjelszórja az ember lelkét a dolgok psyche-i között, elfojtsa hangját a lények suttogásába, elhomályosítsa tekintetét a virágok ragyogásával egyszerűen, hogy pantheisztikus fölfogással, egy kis buddhista determinizmusal eltüntesse az embert a mindenségben. Az ember, s itt érintkezik az impresszionizmus a milieu elmélettel, az ember, mondom nem egyéb, mint a környezet terméke, amelybe helyeztük, a pillanat gyermeke, amelyben megfigyeltük. Sem a szabatos rajz sem a gondos

festik az anyagot, melyből valamely dolog áll. Egy-egy lokomativ olyan pelyhes, gyapjas felületű képeiken, mint a felhő, a ház ép oly rezgő, mint a falomb. Egyenlő ecsetvonás mindenütt. legyen bár az ábrázolt tárgy folyékony vagy légnemű, víz, vagy ég, vas vagy agyag, toll vagy szaru, bársony vagy daróc. Minthogy csak a színre, tényre, levegőre van gondjuk, sem alakot, sem anyagot nem festenek, természetes dolog, hogy alakjaik nemcsak rutak, közönségesek, hibásak, elrajzoltak, de sokszor egyenesen képtelenek vagy pláne föl se ismerhetők.

Hogyne lenne talány, rejtvény e képek nagyrésze, holott az acélpenge, vagy a tükör simaságát épen olyan ecsetkezeléssel ábrázolják, mint a felszántott föld göröngyösségét; a fiatal leányarc bárszonyos üdeségét egyazon fakturával akarják vászonra tenni, mint a fapadló vagy az agyagpatka durvaságát? Benczur nekik kelme-festő, mert emberi arcot, selymet, bársonyt, acélt más más faktura bravurjával festi. Bezzeg Ferenczy Károly »A műteremben» c. képén a festő kabátja sárga agyogból van, »A keresztől levételnél» az emberi arcok mintha burgonyából lennének durván kifaragva. Azt csak úgy en passant jegyeztük meg, hogy itt a fialak annyira a kép szélére jutott, hogy csaknem kiesik belőle. Hjah persze, ha a kompozíció csak régi copf!

Nem érthetünk egyet azokkal, akik az impresszionista festést nagy nyereségnek tekintik a tájképfestészetre nézve. Mert bizony az alakok, a vonalak elhanyagolása, az ecsetkezelés egyformasága a tájfestésben is meg-

semiben sem befolyásoltam őt, aki maga kínálta fel a nemzetiségi izgatók ellen irányuló szolgálatait, amiket én aztán elfogadtam. Amit tettem, azt hazafias meggyőződésből és román nyelvű polgártársaim érdekében tettem. (Helyeslés.) Joggal ajánlhattam a kormány figyelmébe Biróczot, amikor meggyőződtem, hogy a sajtópörölt cikket nem ő írta. Rágalom a nemzetiségi izgatók minden vádjá. Azért üldöznek, mert nem az ő politikájukat, hanem a román nép érdekeit tartom szem előtt, mint ez államnak hü fia, nemzetiségi testvéreimet szeretem és hazám ellen nem áskálódok. (Élénk helyeslés és taps.)

Vlád Aurél: Személyes megtámadtatás címén kér szót. Burdia szerinte beismerte az ő vádjait, így tehát ő valótlanságot nem állított. A szerződésnek van egy pontja, mely erősen s gyanusan hangsúlyozza Biraucz kezdeményezését.

Ugron Gábor: Joga volt hozzá.

Vlád Aurél: Burdia 14000 koronát adott Biraucznak.

Nagy György: Az fáj neki, hogy nem neki adták. (Derűtség.)

Vlád Aurél: Burdia maga vallotta be, hogy közbenjár Biraucz sajtópörének megszüntetésében.

Laehne Hugó: Hát maguk nem jártak közbe Jurigáért. (Ugy van.)

Vlád Aurél: Azzal fejezi be, hogy igazat mondott Burdiáról. (Felkiáltások: Nem igaz!)

A leültetett képviselő.

Maniu Gyula: Suciú tegnapi elnöki megintése miatt szólal fel és azt kritizálja.

Elnök: Az elnöki figyelmeztetés nem lehet a vita tárgya, ha nem a házszabályokhoz szól, megvonom a szót.

Maniu Gyula: Tovább is támadja az elnökséget.

Elnök: A házszabályok értelmébe leülteti Maniut.

Azután áttérnek a napirendre és vita nél-

kül harmadszori olvasásban elfogadja a Ház a jövő év első két hónapjára való indeminatív javaslatot.

A Ráth-muzeum megvétele.

Hock János előadó ajánlja, hogy néhai Ráth György múzeumát vegye át a Ház az özvegytől. A muzeum műkincsei egy millió koronánál többet érnek és a külföld verseng érte, de az özvegy mégis odaajándékozta a magyar nemzetnek. (Eljenzés.) Azért csak azt kéri, hogy lakosztályát élte végéig fenntarthassa és csak a jelenlegi Muzeum helyén lévő villa megvételét kéri 950 ezer koronáért. (Helyeslés.)

Simkó József örömmel veszi a javaslatot és nem talál elég szót arra, hogy özvegy Ráth Györgyné hazafiságát és nagylelkűségét kellően méltassa. Ajánlja, hogy a derék honleány arcképét a történelmi arckép csarnok számára festessék meg.

Apponyi Albert közoktatásügyi miniszter: Kéri a Házat, hogy a javaslatot általánosságban és részleteiben vita nélkül fogadják el,

Elnök szavazásra teszi fel a kérdést.

Maniu Gyula: A Ház nem határozatképes, kérem ezt megállapítani.

Elnök ezt elrendeli és kiderül, hogy a Ház tényleg határozatképtelen, mert csak 88 képviselő van a teremben.

Elnök az ülést 15 percre felfüggeszti.

Szünet után elnök konstatálja, hogy a Ház már határozatképes. A Ház a Ráth hagyaték előadói javaslatát általánosságban elfogadja.

Ezután hitelesítik az indeminatív elfogadott jegyzőkönyvet, melyet tárgyalás végett áttesznek a főrendiházhoz.

Lotz hagyatéka.

Következik a Lotz hagyatékra vonatkozó javaslat tárgyalása. *Hock János* előadó ismerteti. Fejtegeti, hogy a művészi fejlődést, csak a közérzés idézheti elő. Eddig a közjogi harcok kötötték le időnket. Minden

nagy nemzeti dicsősége művészeti alapokra van lefektetve. Ezt hazánk példája is mutatja, mely a Renaissance és az Anjou-kor idejében volt legnagyobb. Erre kell most újból törekednünk. Minden nagy nemzeti fejlődésben, nagy művészeti fellendülés is volt. A szabadságharcra kipusztult minden művészet, csak az újabb nemzeti fellendüléssel lendül fel újra a művészet is. Ideális áramlatok lesüllyedése az anyagi mocsárba a nemzet süllyedését is jelenti. A művészet, irodalom, erkölcs fellendülésével felemeljük közéletünk nivóját is. A művészet termő humusa az erkölcsi tisztaság és naivság. Mi most a művészet terén sokat remélhetünk, remélhetjük, hogy felvehetjük ebben a nagy nemzetekkel a versenyt. Lotz Károly művészeti jelentőségéről beszél. Fejtegeti, hogyan lett hazánkban művészi felfogásban magyarrá. Különösen a freskófestészet terén való jelentőségét fejtegeti. Szól arról, hogy a Lotz hagyaték megvételének akciója Berzeviczy-korában kezdődött. A Lotz-hagyatékot egykor külön hajlékban is kell elhelyezni. Kéri a javaslat elfogadását. (Eljenzés.) A Ház a javaslatot általában elfogadja. Következik a részletes tárgyalás, melynek folyamán a Ház a javaslatot az előadó némi módosításával elfogadja. Holnapi ülésen harmadszori olvasásban tárgyalják a javaslatot.

Következik a

kultusztárca

költségvetés tárgyalásának folytatása.

Juriga Nándor: A költségvetést nem fogadja el. A kultuszminiszter olyan terveket jeltett beszédében, melyeket egy emberöltő nem képes megvalósítani.

Juriga Nándor: A katolikus püspököket Polonyi miniszter rángatja, azt teszi velük, a mit akar.

Gisswein Sándor: Hallatlan, hogy milyen hangon mer ez beszélni. Magáról itél meg másokat.

Rakovszky elnök: Bizonyítás nélkül ne tessék ilyen vádakot tenni.

Juriga: A magyarosításról le kell mondani az elemi iskolákban. E nélkül harc lesz ha kell, ezer évig.

Felkiáltások: Bolond beszéd. Ki kell dobni.

Juriga: Teljes tanszabadságot kíván, minden apa úgy nevelhesse gyermekeit, a mint akarja. A kultuszminiszterium egy politikai eszmének, a magyar nemzeti állameszmének hisz. Nem hajlik meg Apponyi kigyó szavai előtt. Nagy zaj.

Elnök az ülést tíz percre felfüggeszti.

Szünet után.

Apponyi felel a szónokoknak. A kormány sietni fog a bajok javításával, mert átmeneti jellegénél fogva nem kecsegtetheti magát hosszú élettel. A katolikus követelményekről azért nem nyilatkozott részletesen, mert az érdekelt egyházi köröknek nincs meg még a megállapodott véleményük. A kongruát már jövőre rendezni reméli, hogy megcsinálhatja a katolikus autonómiát is. (Taps.) Ő is a tanítás szabadságának híve, de csak az esetben, ha ez nemzeti és állami célokkal nem ellenkezik. Nem tűr meg olyan iskolát sem, mely a nemzeti vagy állami célokkal közömbös. Elismeréssel szól Goldisnak szakszerű fejtegetéseiről a középiskolák dolgában. Sajnos, hogy a nemzetiségi padokról nem igen hallunk ilyen beszédeket. Jurigának a nemzeti állameszmére

bosszulja magát. A tárgy sem közömbös a tájképeknél. A csorbai tó vidéke mégis csak má, mint Halasé vagy Karcagé. Az ecsetkezelés egyformasága gyakran épen a levegőtávlatot teszi lehetetlenné, bizonyos széles ecsetvonások, durva színtoltok pedig épen nem adnak átlátszóságot az ábrázolt levegőnek. Grünwald Béla »Bécek között« c. festményének színe sem eleven, de levegője nincs. A háttérben összehoroguló hegyek oly durva pasztózus kezeléssel vannak ábrázolva, hogy épen nem teszi a távolságban emelkedés benyomását.

Csak úgy en passant említjük meg itt is, hogy a táncoló leány arca valóságos torzkép, melynek semmiféle kifejezése nincs. Mintha csak fából volna. Bosznay meg Szlányi képein is látni hallatlanul élénk zöld felületet, de se vonal, se levegőtávlat nem mutatkozik rajtuk. Az impresszionista iskola hívei Mednyánszkyt szokták ütőkártya gyanánt kijátszani, csak hogy Mednyánszkynek épen legszebb, tátrai képei nem illenek sehogyse az impresszionizmus szűk keretébe.

Annyi bizonyos, hogy Franciaországban az impresszionizmus immár a múlté. A múlté, mert nagyon sokan, egész tömeg hagyta ott ezt az iskolát és követ más irányt, még pedig a múlt nagy iskoláinak különféle irányait. Cottet, Simon, Blanche, Le Sidaner, Morisset, Guiguard, Moulló, Grivan, Garrideau, Roedersteins idézhetnénk annyi nevet, amennyi csak kell. Az is bizonyos, hogy az impresszionista iskola, hosszú élete dacára sem tud egyetlen egy igazán nagy művészt felmutatni, olyat aki a XIX. század többi nagy iskoláinak vezéreivel egy rangban

állhatna, sem otthon Franciaországban, sem mássutt. Tiszteljük Lyka Károly lelkesedését ki Manet egy-egy képe láttára azt mondja hogy az »ember crescit eundo, a művészet szerszámaival utat tör magának a mindenhatóság felé«, de bizony Manet mégsem David, vagy Ingres, vagy Delacroix, s bizony nálunk sem szült az impresszionizmus Munkácsyhoz, Lotzhoz vagy Benczurhoz fogható tehetséget. Nem is csuda. Az olyan reform, amelyben sokkal több a tagadás, mint az állítás, a negatív, mint a pozitív ellen, csak árnyéka a reformnak. Az igazi forradalmárok azok, akik a művészet formáit lassu helyettesítik, tehát az élet módjára, s nem rögtöni elnyomják, tehát a halál módja szerint ujtják meg.

Az elsiertett forradalmak mulékony jellegű forradalmak. A gomba igenis megváltoztatja az erdő talajának képét, de csak néhány napra, míg ellenben a tölgy, amely lassan nő, s egyre mélyebben bocsátja gyökerét az erdő talajába az egész erdő képét átalakítja egykor a föld mélyétől lombkoronájá rezgő csucsáig, s századokon át lesz nyugalom, felüdülés, béke tanója, mind a madarak szárnyai, mind az ember szeméi és lelke számára. Azért mi is azt mondjuk Sizeranne-al, hogy az impresszionizmus, amellet, hogy a festészetnek a szín, levegő és fényhatások erőteljes hangsúlyozásával főleg technikai szempontból nagy szolgálatot tett, mondom, hogy ez az impresszionizmus inkább tanulság, mint alkotás, inkább fölfedezés, mint festés, mint művészet: c'est une découverte, ce n'est pas une peinture. (Vége.)

vonatkozó szavaira felel. A hazafiság nem tartozik ama politikai eszmék közé, melyek között válogatni lehet, hanem erkölcsi kötelesség, melyhez senkinek sem szabad hűtlenné lenni. (Taps.) Kéri a Házat, támogassa a magyar nemzeti kultúra nagy művének minél gyorsabb kiépítésében. (Percekig tartó taps.)

Hencz Károly kéri, hogy beszédét holnapra halaszthassa.

Justh elnök: Még csak fél három van, ilyen kérést csak háromnegyedkor lehet előterjeszteni.

Lengyel Zoltán a házszabályhoz szólván az obstrukciós gyakorlatra hivatkozva Hencz álláspontját pártolja.

Buzáth Ferenc: Hasonló értelemben szólott.

Apponyi miniszter szerint Justhnak van igaza, de mivel úgy tudja, hogy a költségvetés tárgyalását ma úgy is elhalasztják; Hencz kérését teljesítendőnek véli.

Justh elnök konstatálja, hogy az obstrukciós pont is az volt, hogy házszabályvitával kihúzták az ülést. Most is az történt. Most már kimondhatja, hogy Hencz beszédét elhalasztja.

Ezután Wekerle indítványára a költségvetési vitát elhalasztják. Holnap-holnapután apróbb javaslatokat tárgyalnak, azután január 10-ig szünet. Ülés vége háromkor, mikor a határozatképtelenség miatt Justh egynegyed órára szünetet rendelt. A folyosón szemrehányást tett Hoitsy Pálnak, mivel a pénzügyi bizottság ülését délelőtt tartja. Ezzel elvonja a képviselőket a Háztól, de majd tenni fog róla, hogy délután ülészenek.

A magyar delegáció ülése.

A hadügyi költségvetés tárgyalása.

Budapest, december 18.

Fővárosi tudósítónk jelenti: A magyar delegáció ma délután Zichy Tivadar gróf elnöklésével plenáris ülést tartott. Jelen voltak az ülésen Wekerle, Schönnaich, Aerenthal és Montecuccoli. Az ülés tárgya a közös hadügyi költségvetés.

Laszkáry kéri a magyar fiuk részére a hadsereg kötelékébe való felvétel módozatainak megkönnyítését.

Hegedüs Sándor csodálkozik az osztrák delegáció indokolatlan felháborodásán a hadseregszállítások ügyében létrejött megállapodás miatt. Ezt nem csak a törvény, hanem a méltányosság is megkívánja. Harminc év óta ugyanis eleget megrövidült e téren a magyar ipar. Kimutatást kér arról, hogy a magyar ipari termékek mily arányban részesednek a valóságban a hadsereg részére történő szállításoknál.

Zichy Jenő gróf csupán az átmeneti időre rája erőltetett kényszerzubbony miatt fogadja el a költségvetést. A közös ügyek intézményét veszedelmesnek tartja. Míg a külügyminiszter egyre a hármasszövetség szükséges voltát hangoztatja és arról szól, hogy mily barátságos viszonyban vagyunk a külföldi hatalmakkal, azalatt a hadügyi kormány szinte idegesen kér ujonctöbbséget, épített új csatahajókat, hadászati erőt a déli határt. Sehogyan sem egyezik e két dolog össze. Bizalmatlan a hadügyi vezetőség iránt.

Holló Lajos beszédében Hegedüs szavaira reflektál.

Wekerle Sándor kijelenti, hogy a közös

számvetési ügyek rendezésével most foglalkozik. E kérdést a törvényhozás útján óhajtja megoldani. A hadügyi tulkiadások csak szerény keretekben mozognak.

Rakovszky István beismeri, hogy a 67-es alapon a multaan sokat vétettek, de azért a 67-es alap még mindig életképes, bizonyosság reá, hogy a függetlenségi párt sem tud 48-as politikát csinálni. (Zaj.)

Az ülés folyik.

A pénzügyi betétek városi adója.

A polgármesterek pozsonyi kongresszusán Lukács Ödön, Nagyvárad város adóügyi tanácsnoka érdekes javaslatot és memorandumot terjesztett elő, az iránt, hogy a városok anyagi helyzetének javítása céljából forduljanak a képviselőházhoz és miniszterhez azon kérelemmel, miszerint a pénzügyi betétek után is szedhessenek a városok községi adót. Ez nem volna elviselhetetlen teher a pénzügyi betétekre, a városok pedig újabb erőforráshoz jutnának a fejlődéssel járó súlyos terhek viselésére.

A memorandum mellett még külön felterjesztést is készített Lukács Ödön tanácsnok, amelyet legközelebb nyújt át a polgármesterek küldöttsége a képviselőház elnökének és belügyminiszternek.

Az érdekes felirat betegező része a következő:

Ez évi augusztus havában Pozsonyban tartott értekezletünkön részletesen foglalkoztunk azokkal az ellenvetésekkel, amelyek a pénzügyi tőkék községi adóztatása ellen felhozhatók s vizsgálódásunk során oda jutottunk, hogy a községi adóztatás megengedése irányuló kérelmünk teljesítése, sem betét visszariasztást, sem kölcsönkamat drágulást okozni nem fog, de még a pénzügyi betétekre nézve sem lesz veszélyes, különösen nem a mostani időben, amidőn a pénzügyi betétek gomba módra szaporodnak s a könnyelmű hitel szerzésre módot nyújtván, ezáltal közgazdasági életünket válságnak tehetik ki.

Miután tehát a takarékpénztári tőkék községi megadóztatásának közgazdasági hátrányát nem látjuk, miután beigazolható, hogy a községi adóval járó teher a pénzügyi betétek életerőit nemcsak hogy nem fogja lekötöni, de még szabadabb mozgásában sem fogja gátolni ezzel szemben pedig a városok a modern haladás, az autonomikus, részben az állami kormányzat terheivel a vállokon az anyagi megerősítésre — új anyagi erőforrásokra, különösen most, amidőn egyelőre jelentékeny állami támogatásra nincs kilátás — annyira rá vannak szorulva, hogy e nélkül nemcsak productivitásukban lennének a jövőben meggátolva, hanem a megfelelő anyagi eszközök hiányával a változó viszonyok és fejlődő igények folytán a mindennapi élet szükségleteit is nehezen tudják kielégíteni: ezeknél fogva tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, miszerint a pénzügyi tőkék jövedelmeinek törvényhatósági vagy községi megadóztatása mellett állást foglalni, ehhez képest az 1883. évi VII. törvénycikk 2. §-a második bekezdésének törlése, illetve a hivatolt törvény oly irányu módosítása iránt, amely szerint az a községi megadóztatást nemcsak hogy ne zárja ki, de sőt annak rendelkezései a községi adóztatásra is kiterjesztessenek, az országgyűlés képviselőházához törvényjavaslatot előterjeszteni méltóztatásuk.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési felhívás.

Fel-felhangzik naponta a közönség panasza a tisztességtelen sajtó ellen. Amely beleavatkozik a magánélet szentélyébe. Amelynek művelői tollal irnak, de revolverrel dolgoznak. És a mely ellen kellene már valamit tenni . . . mondják itt is, ott is.

Kellene tenni és még sem történik semmi. Mert a közönség olyan sajtót kap, amilyet érdemel.

Levegőből a sajtó nem él meg, hanem a közönségből. Ha a közönség botrányhajhász revolverlapokat támogat, hát akkor ne tessék panaszkodni a botrányok, a revolverezés miatt.

Új év kezdetén jó lesz ezzel számot vetni.

Tizenharmadik évfolyamába lép lapunk. Nehéz idők viharait allottuk ki, de a viharok csak megedzették erőnket, fokozták kitartásunkat, hogy soha egy pillanatra se feledjük a Tiszántúl célját, hivatását. Hivatásunk az, ami a tisztességes sajtó lehet: erős keresztény magyar társadalmat nevelni s annak kezébe jó ujságot adni. A vallásos, erkölcsös, hazafias magyar ember a mi ideálunk, azt szolgálja tollunk immár tizenkét év óta. Eszményekért küzdünk, a közérdeket szolgáljuk.

A mikor a sajtó kinövései a közönségnek nyakára kezdenek nőni, nem lesz szerénytelenség tőlünk, ha egyszerűen multunkra mutatunk. Ami multunk erős záloga jövőnknek. Mikor tehát az új év kezdetén a közönség hathatós támogatását kérjük, abban a reményben tesszük, hogy a sajtóra való panaszkodás nem marad üres szó s meglesz az a tanulság belőle, hogy a közönség a maga érdekében is a tisztességes sajtó zászlaja alá áll.

Lapunk előfizetési ára marad a régi:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A TISZÁNTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

Gyilkos cseléd.

Tegnap délben egy ember élet esett áldozatul a könnyelmű játéknak. Egyik biharmegyei községben agyonlőtte egy 19 éves fiú 21 éves barátját.

Az esetről tudósítónk a következőket jelenti.

Váncsodon Ecsedi Pál birtokosnál, mint cseléd szolgált Beke Sándor. A cselédhez napoként át szokott látogatni egyik szomszédja Varga József. Így volt ez tegnap délben is. A két legény az istállóban volt elfoglalva. Varga fát vágott, míg Beke a teheneknek adott eleget. Rövid idő múlva megunták a munkát és leültek pihenni. Egy ideig beszélgettek aztán a két legény valamelyike Ecsedinek kétcsövű vadászfegyverét az istállóba vitte és ott Vargára fogva öt lépés távolságból elsütötte.

A fegyver serétre volt töltve, melyekből kettő Varga fejébe furódott s áthatolva a koponyacsonton az agyba hatolt s azonnali halált idézett elő.

A nagy dörrenésre összefutottak a házbeli k. kiknek Beke azt adta elő, hogy Varga öngyilkos lett.

Az esetről értesítették az elüljárókat is. A megejtett vizsgálat megállapította, hogy Varga nem követhetett el öngyilkosságot.

Beke tagadott mindent, mert félt a következményektől.

Az elüljárók értesítették a királyi ügyészséget is, honnan Debreczeny József vizsgálóbíró, dr. Fisch és Grósz törvényszéki orvosok kiszállottak a helyszínre. A vizsgálóbíró előtt Beke töredelmes beismerést tett. Elmondotta, hogy ő lötte meg Vargát, az elüljáróknak és a házbelieknek azért nem mondotta meg a valót, mert félt a következményektől, és azt gondolta, hogy mivel nem látta senki a tett elkövetését, meg fog menekülni a büntéstől.

A vizsgálóbíró Bekét vallomása után le tartóztatta.

A megejtett boncolás után Vargát eltemették. Bekét ma fogják a királyi ügyészségre behozni.

*** Személyi hír.** Dr. Hoványi Géza, a Nagyváradi Takarékpénztár vezérigazgatója, mint örömmel értesülünk, betegségéből felépült s átvette a Takarékpénztár vezetését.

*** Udvari ebéd.** Fővárosi tudósítónk jelenti: A budai várban Miklós cár tiszteletére nevenapja alkalmából holnap udvari ebéd lesz, amelyen részt fog venni a bécsi orosz nagykövet és a nagykövetség személyzete, továbbá Aehrenthal báró külügyminiszter.

*** Kossuth állapota.** Kossuth Ferenc egészségi állapotában az öröndetes javulás már annyira haladt, hogy a beteg miniszter Müller Kálmán dr. háziorvosa engedelmével holnap már felkelhet. A beteg Kossuthot a mai nap folyamán meglátogatták Szerényi József államtitkár és Abrányi Kornél, a sajtóiroda főnöke.

*** Katholikus lyceum.** Vasárnapi számunkban már jeleztük a Katholikus Lyceum legközelebbi előadását, mely e hó 23-én délelőtt 11 órakor tartatik meg a premontrei főgimnázium dísztermében. A vasárnapi előadásra ma mentek szét a meghívók, amelyek egyuttal beléptijegyül is szolgálnak. A rendkívül érdekesnek ígérkező előadás iránt máris megnyilatkozott az érdeklődés. De meg is érdemli az a szerencsés összeállítású műsor, mely hivatva van a hallgatóságnak nemcsak művészi gyönyörűséget, hanem mély vonatkozású tanulságokat is szolgáltatni. A műsor kimagasló pontja dr. Dudek János budapesti egyetemi tanár és a Religio szerkesztőjének, ennek a kiváló tudású apologetának előadása a szabad gondolat köréből. Az előadás alkalmával a megnyitó beszédet dr. Hoványi Gyula, jogakadémiánk kitűnő tanára mondja. Művészi élvezetet a Beleznay Antal vezette férfialárdától előadandó régi magyar karácsonyi énekek és Kürthy István jeles gordonkaművsz szülő játéka fog nyújtani, melyet zongorán Mazalik József zene-tanár fog kísérni. A vasárnapi lyceumi előadás műsora egyébként a következő:

1. Megnyitó. Tartja dr. Hoványi Gyula.
2. Régi magyar karácsonyi énekek. Előadja Beleznay Antal vezetésével a dalárda.
3. A szabad gondolat köréből. Felolvasás, tartja dr. Dudek János budapesti egyetemi tanár.

4. Gordonka szülő. Előadja Kürthy István, zongorán kíséri Mazalik József.

*** Személyi változások a nagyváradi postaigazgatóságnál.** A nagyváradi posta-távírdá igazgatóság személyzetében többrendű személyváltásról értesülünk. A kereskedelmi miniszter intézkedéséből Schöpflin Ágoston postatávírdá-igazgató hosszabb szabadságidőt kapott s az igazgatóság vezetését ideiglenesen Süket Traján soproni igazgató foglalja el. Ezenkívül Rutter Emil postatávírdá tanácsos, helyettes igazgató Budapestre helyeztetett át; Niedermann Antal segédülkár, kerületi biztos Kassára lett áthelyezve. A nagyváradi postatávírdá igazgatósághoz helyettes igazgatónak Götz J. küldetett ki a kereskedelmi miniszteriumból. Ezek a személyi változások a tisztviselők és a közönség körében általános fellüdnést keltettek. Schöpflin Ágoston néhány év óta a városi törvényhatóságnak is tagja, Rutter Emil pedig a nyáron lett megválasztva a községi iskolaszék tagjává.

*** A Szigligeti-szobor alapvagyon.** A nagyváradi Szigligeti-szoborbizottság érdekes elnöke összeállította a szoboralap számadásait s ebből öröndetes látjuk, hogy buzgó fáradozásuk már is mily szép eredményt ért el. A szoboralap javára legutóbb tartott két műkedvelői előadás nem csak fényes erkölcsi, de igen szép anyagi eredménnyel is jutalmazta azt az önzetlen fáradságot, amelyet dr. Hoványi Géza, nejevel s a bizottság többi tagjaival együtt kifejtettek s ezzel méltán rászolgáltak a közönség elismerésére. A szobor bizottság ezuton tejezi ki hálás köszönetét egy a közreműködő műkedvelőknek, valamint Somogyi Károly szinigazgatónak és Tóth Elek színművészeknek, a rendezés körül kifejtett tevékenységükért. — A szoboralap számadása a következő: a december hó 10. és 11-én tartott műkedvelői előadás jövedelme 1320 kor 8 fill.; felülfizetések ez alkalommal: Rimler Károly 10 kor., dr. Fráter Pál 20 kor., báró Luzsenszky nővérek 20 kor., = összesen 1370 kor. 8 fillér. A gyűjtés eredménye: Nagy Márton főszolgabíró gyűjtése a központi-járásban 97 kor. 80 fill., Rádl Ödön gyűjtőívén: Rádl Ödön 50 kor., dr. Bartos Gáborné 20 kor., dr. Hoványi Géza gyűjtőívén: Ermelléki és nagyváradi ipar- és kereskedelmi részvénytársaság 10 kor., Kiss Sándor 2 kor., a persely jövedelme 8 kor., Lakatos József 2 kor., Diósy Lajos 20 kor., — a nagyváradi főreáliskola gyűjtése 52 kor. 41 fillér; az előadások jövedelme, felülfizetések és a gyűjtés összesen 1632 kor. 29 fillér; a már közölt bevétel és gyűjtés 1407 kor. 52 fillér, az alap összes vagyonja jelenleg 3039 kor. 81. fillér.

*** Bezárt óvoda.** A kanyaró betegség ismét nagyobb számmal fordult elő Nagyváradon, különösen a kisebb gyermekek között. A kaszárnyautcai VI. sz. állami óvodában nyolc gyermek betegedett meg kanyaróban s ezért a főorvos jelentése alapján a polgármester intézkedett, hogy ezen óvoda január hó 3-ig bezárassék.

*** A városligeti tó kezelése.** A napokban alakult meg a nagyváradi Sport-egylet, amely a Sport összes ágait, a tornászatot, a vívást, uszást, korcsolyázást, csolnakázást működési körébe vonja. Az egyletnek, különösen az első időben sok kiadása lesz s a tagdíjak

erre nem elégségesek. Tegnap egy beadványt intéztek Nagyvárad városához, amelyben kifejtik, hogy szerény viszonyaik mellett sem fordulnak anyagi segélyért a városhoz, tekintettel annak mostoha viszonyaira, hanem kéri, hogy másként legyen segélyére az új egyletnek a város. A korcsolyázás és csolnakozásra igen alkalmas a Városligeti tava, ezért kéri, hogy a tó szakszerű kezelését engedje át a város. A jövedelem 50 százalékát a városnak szolgáltatná át az egylet, míg a másik 50 százalékot az egylet céljaira fordítanák.

*** Az impresszionizmus és a Nagyváradi Napló.** Laptársunk a következőkben emlékszik meg a Szigligeti Társaság vasárnapi matinéjének művészeti felolvasásáról. »Majd Némethy Gyula dr. tartott nagyobb arányú művészettörténeti értekezést »Az impresszionizmus mérlegéről.« Természetes, hogy a legelvádatlabb fejtegetéssel akarta megvédelmezni az »abszolút szépet« az impresszionizmus hatása ellen. Azt fejtegette, hogy az impresszionizmus hatása valósággal káros a képzőművészetre. A legnagyobb részben műértő publikumot nem igen tudta meggyőzni álláspontjáról a felolvasó. A közönségre bizva annak megítélését, hogy az »elvádatl« írást a Szigligeti Társaság matinéjában keressék-e vagy egyebütt, csak azt a kérdést bátorkodunk a Nagyváradi Napló szerkesztőségéhez intézni: Ha szabad volt Hajós Istvának 1899 dec. 17-én ugyancsak a Szigligeti Társaság matinéjában »Renaissance vagy szecessió?« cím alatt az impresszionizmust elég kemény kritikában részesíteni, miért nincs ez megengedve a mult vasárnapi felolvasónak? Vagy a felekezeti türelmet, az annyiszor emlegetett felekezeti türelmet akarja szolgálni referens azzal, hogy egy katolikus pap fejtegetéseire azt mondja hogy azok természetesen elvádatl, sőt legelvádatlabbak? Azt tudtuk, hogy némelyeket nemcsak a vörös posztó, hanem a fekete talár látása is elvadít. De hát csakugyan ezek közé tartoznak a Nagyváradi Napló tollforgatói is?!

*** Egy orvos, aki olcsóbban vállalkozik.** Érmihályfalva képviselőtestülete, melynek megválasztása ellen beadott felebbezés még mindig nincs elintézve a közigazgatási bíróság által, tehát mint ilyen nem hozhat érdemleges határozatot, a legutóbbi képviselőtestületi ülés alkalmával határozatot hozott, mely egy agyafurt számítással a bekövetkezendő haszonra messze eltér még a törvényességtől is és képes egy évek óta működő hivatalnokának állását megszüntetni csak azért, mert egy pár képviselőtestületi tag presszionálni tudott józan gondolkozásu embereket. A körorvosi állásról van szó, melynek jelenlegi hihetetlenül kevés évi 600 K dotációját tudvalevőleg 1600 korona törzsfizetés és 400 korona lakpénzre fogják javítani. Az érmihályfalvi körorvos ellen egy jelenleg ottan gyakorló orvos oly intrikát indított, melyet nemcsak az érmihályfalvai főszolgabíró és az ottani nagyközönség ítél el, de elítéli az egész orvosi kar is, ha tudomására jut. A jelenlegi körorvosi állást akarják megsemmisíteni, mert ennek évi járuléka 600 korona és az újabb ajánlkozó 200 koronáért hajlandó elvállalni a községi orvosi állás teendőit. A községi képviselőtestület itt nem nézett a jövőbe, hanem megragadva egy pár tag sophismájának fejtegetését, a kínálkozó 400 korona megtakarításért a körorvosi állást megszünteti és községi orvosi állást rendszeresít, melyet a licitáló ajánlkozóknak adományoz. A képviselőtestület e határozatát két helyről is megfélebbezték. A főszolgabíró véleményében elutasítását illetőleg megsemmisítését kérte a megyei törvényhatóságtól.

* **A gázgyár megvétele.** A nagyvárad városi villamos telepnek erős konkurrensé tagadhatatlanul a gázgyár, mert a magánfogyasztók egyrésze erősen fogyasztja a gázt. A legjelentékenyebb fogyasztók: a kereskedések, kávéházak stb. legalább is felében gázt fogyasztanak. Ez indította már a villamos telep létesítésekor arra a várost, hogy a gázgyárt, ha megfelelő egyezség jöhet létre, megvásárolja a jelenlegi tulajdonosoktól. Mint halljuk, a tulajdonosok az eladásra hajlandók is, ha az eladásnál megtalálja a számítását. Ugy értesülünk, hogy most kilátás van rá, miszerint a gázgyár a város tulajdonába menjen át. Tegnap a gázgyár megvétele tárgyában értekezlet volt a városházán, amelyen a polgármester a tanács több tagja és a gázgyár képviselői vettek részt. Ha a megegyezés sikerül, a város tulajdonába megy át a gázgyár.

* **Névváltoztatás.** Kiskoru Fischer Albert nagyvárad lakos vezetéknévét »Tibor«-ra változtatta.

x **Karácsonyi ékszerek és órák kedvező bevásárlás folytán olcsó alkalmi árban kaphatók az előnyösen ismert Szilágyi Géza és társánál fő-utca Orsolya Zárda épületében Sebő Imre papír üzletével szemben.**

x **A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb bál és esküvői meghívók, ugyiszintén mindenféle nyomtatványok jutányos árban készíttetnek a legszebb kivitelben.**

A nagyvárad mezőgazdasági kiállításon nagy diszoklevéllel kitüntetve.

„Hungária“ Galván Művek

Fémáru gyártelep: Minta raktár:
Kossuth Lajos-u. Bémer-tér.

DÉNES BÉLA

NAGYVÁRAD.

Ajánlja saját gyártmányu china-
ezüst evőeszközöket, disztárgyait
és használati cikkeket gyári áron.

Evőeszközök, alpaca alappal, 12 darab
evő kés, villa vagy kanál 20 korona.
Kopásért a legmesszebb menő jótállást
vállal. Karácsonyi és újévi ajándékok
4 koronától feljebb!

A nagy közönséget tisztelettel meghivom
dusan felszerelt modern minta raktárom
szíves megtekintésére minden vétel-
kényszer nélkül. — Nagy képes árjegy-
zékem kívánatra ingyen és bérmentve.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Szerda: Népgyűlés.

Csütörtök: Népgyűlés.

Péntek: Népgyűlés.

Szombat: Vig özeveg

Vasárnap: d. u. Gróf Hamlet, este Szép Ilonka.

Színházok.

Kornai Berta szerencsésen befejezte rekedt vendégszámát. A várad közönség minél nagyobb számmal vett részt az előadásokon, annál nagyobb volt a csatlódás. Kornai Berta kitűnő lenne egy magasabb színvonalu orfeumban, de nem finomabb izléshez és művészi igényekhez szokott színpadra való. Nemcsak hangja volt rekedt, de a játéka is inkább orfeumi jel-

leggel bírt. A helyi erők alakításában sokkal több volt az igazi érték. Palásthy (leszámítva ezuttal gyöngéledő rögtönzéseit) remekelt; kedély, elevenség, élet volt játékában. Ugyes énekével Toronyi versenyzett. Fess két hadnagy volt Dobsa Margit és Haraszthy Mici s még éneküket is megtapsolták — persze, csak Kornai Bertáé után. Lányi Edith tánca, Nagy Sándor örült taljánja is tetszetek. Bérczi a »Bőregér« fogházórét játszotta el itt is, no de az olyan jó alakítása, hogy a másolatát is szívesen látjuk. Enek, zenekar teljesen megfelelőek, a rendezés kivált a csoportjelenetek hatásos beállításával érdemelt ki dicséretet.

—r.

EGYESÜLETEK.

Vasutasok ülése.

A magyar szent korona országainak vasutas szövetsége nagyvárad kerületének választmányi tagjai felkéretnek, hogy folyó hó 23-án vasárnap délután fél 6 órakor a pályaudvari oktató teremben megtartandó választmányi ülésen megjelenni szíveskedjenek. Tárgysorozat:

1. Elnöki előterjesztés.
2. Fogyasztási szövetkezet kérdése.
3. Indítványok.

Nagyvárad, 1906. dec. 16.

Géher s. k.
titkár

Bodor s. k.
elnök

TÁVIRATOK.

Miniszter a választóreformról.

Budapest, dec. 18. (Saját tud. táv.) Bécsből jelentik: Az ipartanács mai ülésén Fort kereskedelmi miniszter feltűnést keltő beszédet mondott. Beszédében mindenekelőtt a választóreformmal foglalkozott s ezért a reformért folytatott harcot a legnagyobb érdeklődéssel látványának mondta, a mely alkalmas arra, hogy Ausztriát regenerálja. Az új éraban a kereskedelem és az ipar nem fog szenvedni, ha az összes érdekképviselők úgy mint eddig, ezentul is meg fogják tenni kötelességüket. A választóreform különösen azért nagyon fontos, mert meg fogja hozni a régóta várt politikai konstellációt.

A keleti protektorátus.

Róma, dec. 18. (Saját tud. táv.) A vatikáni állami kancellaria megcáfolja azt a hirt, hogy a szentszék a francia egyházi törvényeket azzal fogja megtorolni, hogy megfogja szüntetni a keleti francia egyházak fölött való francia protektorátust.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, december 18.

Oszták hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Oszták-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 42.

Irta: Fergus Hume.

— Angolból. —

— Kétségtelen, hogy Fitzgerald volt, — mondta Calton. — No, és mi történt itt, a lakásban:

— A »Királynő« azt kérdezte; »Ön a vőlegény?« A gentleman ezt felelte: »En vagyok.« És a »Királynő«: »A menyasszonyáról akarok beszélni«, amire a gentleman: »Hogy meri ajkára venni a nevét?« A »Királynő« pedig: »Küldje ki azt a leányt és akkor mindent elmondok.« Engem tehát küldtek és többet nem tudok.

— Meddig maradt odabent Fitzgerald? — kérdezte Calton.

Körülbelül félóraig. Aztán visszavezettem a Russell-utcába s akkor körülbelül huszonöt perc hiányozhatott két órához, mert megnéztem a főposta óráját. És egy soveregint adott, mikor elváltunk.

— Husz percig tartott, míg haza ért, — számított az időt Calton: — s így éppen két óra előtt 5 perccel ért haza, ahogy Mrs Sampson is mondja... Ez hát rendben van, — fordult Calton a detektivhez; — az alibi kétségtelen és ha Sal Rawlins holnap ugyanezt vallja az esküdtszék előtt is...

— Minden esetre, uram, — felelte a leány komolyan.

— És hol van a jutalom, amit Sal megtalálójának ígértek? — recsegett közbe a vén boszorkány fahangja.

— Mivel Sal maga találta meg önmagát, ez a jutalom a bankban van és ott is marad, felelte Calton hidegen.

S mit se törődve a vén banya éktelen káromkodásával, még egyszer megígértette Sal Ravlinsszal, hogy a holnapi tárgyalásra okvetlenül eljön. Ezzel ott hagyta a vén banyát, aki tovább pálinkázott mérgében.

XIX FEJEZET.

Az esküdtszék ítélete.

A másnapi tárgyaláson még több volt a közönség s a hangulat még lázasabb, izgatottabb volt. Mihelyt a tárgyalást megnyitották, Calton azonnal fölállt és előterjesztette a védelem kívánságait.

Kihallgattatni óhajtja Dendy Albert órásmestert, annak bizonyítására, hogy nevezett óra a gyilkosság napjának estéjén megtisztította vádlott háziasszonyának a konyha óráját, amely tehát pontosan járt. Kihallgattatni óhajtja továbbá Rolleston Felixet, a vádlott egyik meghitt barátját, aki bizonyítani fogja, hogy vádlott soha, semmiféle ékszer nem viselt, a gyűrűt meg egyáltalában gyűlölte. Kihallgattatni óhajtja Brown Sebestyént, a Melbourne klub inasát, aki tanúságot tesz, hogy a gyilkosság éjszakáján Sarah Rawlins levelet hozott vádlottnak és hogy a vádlott nem sokkal egy óra előtt ment el a klubból. Kihallgattatni óhajtja végül Sarah Rawlins tanut, annak bizonyítására, hogy valóban vitt levelet vádlott számára, a Melbourne-klubba s pár perccel egy óra után péntek éjjel elvezette vádlottat egy kis-bourke-utcai házba, ahol éjfél utáni egy és két óra között, tehát éppen a gyilkosság elkövetésének idejében tartózkodott.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUOSKIOS GYULA.

Belépési felhívás.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet”
1907. január 1-én nyitja meg
12-ik évtársulatát.

A szövetkezet kizárólag azon célnak szolgál, hogy kötelező heti befizetések által, apró tőkék gyűjtésével fejlessze s ápolja a takarékosági szellemet, lehetővé teszi, hogy kisebb összegek is gyümölcsöző tőkévé nőhessenek s így mindazoknak, kik keresetüknek csak kis részét tudják félre tenni, szövetkezetünk valóságos gyűjtőpénztára.

A kötelező heti befizetés minden jegyzett üzletrész után 20 fillér, mely 3 évig, vagyis 156 héten át fizetendő, mely idő lejártá után az összegyűjtött tőke osztalékkal együtt kiadatik.

Tagok felvétele s az új törzsbetűti könyvecskék kiadása mai naptól kezdve d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig a szövetkezet hivatalos helyiségében (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) eszközöltetik.

Nagyvárad, 1906. november 6.

Az igazgatóság.

A 12-ik évtársulat befizetési napjai:

Hétfőn délután 3—5-ig,
Csütörtök délután 3—5-ig.

Értesítés.

A **Leszámitoló és Jelzálogbank** részvénytársaság igazgatósága részvényeseinek 1906 november 25-én megtartott közgyűlésén hozott határozata értelmében a társaság részvénytőkéjét 500000 koronával

m á s f é l m i l l i ó,
azaz egymillió ötszáz ezer koronára felemeli a következő módokat mellett:

1. Kibocsátanak 2500 darab új részvényt 200 korona névértékkel.

2. Minden új részvényért a részvénytőkére 200 korona, a tartaléktőkére 100 korona, összesen tehát 300 korona fizetendő: azonfelül a részvény kiállítása és illeték fejében 3 korona.

3. A részvények értékében 50%, azaz százötven korona fizetendő, míg a másik 50%, azaz százötven korona, valamint a 3 korona kiállítási díj legkésőbb 1906 december 31-ig. Ezen időpontig a befizetett összegek után 50 százalékos kamatot térül vissza, míg ellenben a késedelmes fizetők 1907 január 1-től számított 6 százalékos kamatot tartoznak fizetni.

4. A részvényesek az új részvényre elővételi joggal bírnak s pedig aképpen, hogy két darab régi részvényre egy új részvény jegyezhető.

5. Az új részvények a régiakkal mindenben egyenlők s már az 1907. üzletév jövedelmében részesednek.

6. A részvényesek elővételi jogukat részvényeik bemutatásával 1906. évi december 15. napjáig bezárólag gyakorolhatják, míg a részvényjegyzés zárhatárideje 1906. december 20-ik napja.

Nagyvárad, 1906. november 25.

Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiú
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

A **Nagyvárad** Hitelbank takaré-
rék és segélyszövetkezet 1907 január
1-én nyitja meg

V-ik évtársulatát.

Beiratkozni már most lehet a szövetkezet
helyiségében.

Kossuth Lajos-utca 10. szám.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

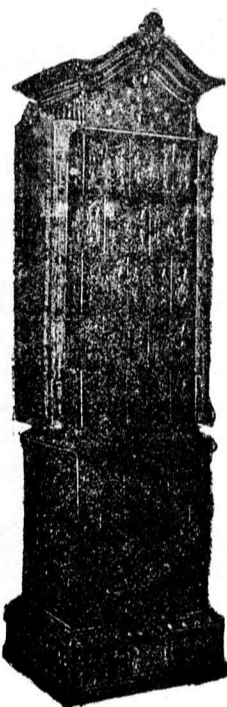
Szab. „RAPID” Gyorsfűtő készülék

értékesítő vállalat

Nagyvárad, Pável-utca 6. szám.

TELEFON 352.

TELEFON 352.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt közönséget értesíteni, hogy megrendeléseket a szab.

„RAPID” gyorsfűtőkészülékre

már elfogadunk és azon helyzetben vagyunk, hogy azokat a leggyorsabban szállíthatjuk.

Szabadalmunk alkalmazása által a cserépkályha gyorsfűtővé alakul át és a következő előnyökkel bír:

1. A cserépkályha a tüzelőanyag meggyújtása után azonnal fűt; a hőfejlesztés szabályozható, egy szoba alig 10—15 perc alatt kifűthető

2. A „Rapid”-dal való fűtés 50—60 százalékos tüzelőanyag megtakarítást eredményez.

3. A „Rapid” kályhával való fűtés egészséges, mert a levegőt nem pörköli, mint például az izzó vaskályha.

4. A „Rapid” készülék minden már meglévő kályhán is könnyen alkalmazható.

5. A «Rapid» külsőleg szép és tetszetős s bármely cserépkályhának díszére válik.

6. A «Rapid» készülék a cserépkályháról tetszés szerint levehető és ismét visszahelyezhető.

7. A «Rapid» beszerzése nem drága, a beszerzési költségek már egy fűtési idény alatt megtérülnek a fűtőanyag megtakarítás által

8. A cserépkályha a Rapiddal való felszerelés dacára eddigi összes jó tulajdonságait megtartja (a meleget bosszan tartja.)

9. A «Rapid» berendezés javításra nem szorul, mert tűz közvetlen nem éri.

10. A «Rapid» meleg iránti érzékenysége meglepő: már egy iv papír elégetése a «Rapid» elületlen érezhető meleget áraszt.

Olesó árak nagyság és minőség szerint. A «Rapid»-ot bármelyik kályhás beállítja, mert célra mintával láttatik el.

Tisztelettel:

**Szab. „Rapid” gyorsfűtőkészülék
értékesítő vállalat.**

Az 1906 évi december hó 1-én esedékes

4%-os magyar koronajáradék

**és 4%-os magyar jelzálog sorsjegyek
szelvényeit**

már november 20-tól kezdve

minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.

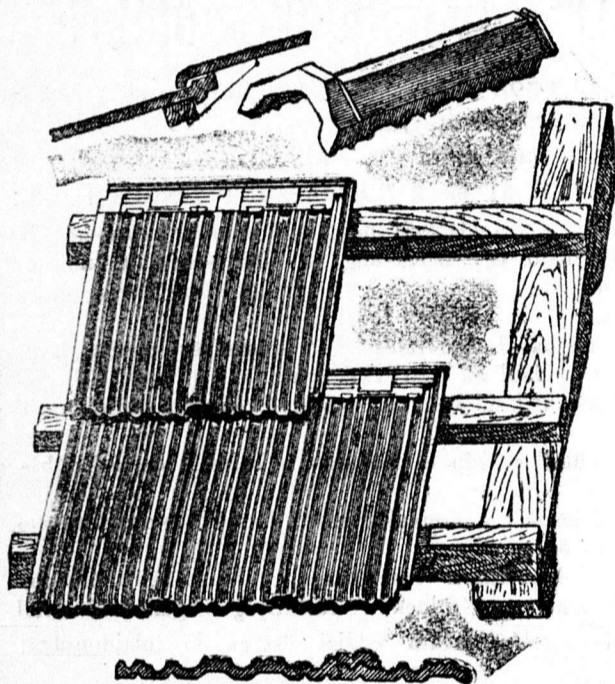
Biharmegyei takarékpénztár.

HÁASZ MANÓ női kézmű- és divatáruháza NAGYVÁRAD Zöldfa-utca elején

Hihetetlen olcsón lesz most minden cikk árusítva míg a

karácsonyi és újévi vásár tart.

Tekintettel a nálam levő óriási forgalomra, kérem mielőbb a szükséges dolgokat beszerezni, mivel az ünnepek felé többnyire olyan zsúfolásig van üzletemben, hogy valóban megvan neheztve a vevők kényelmes kiszolgálása. 1503.

ROSENBERG IZSO

impregnált cementfedélcserép gyára,
Nagyvárad.

Ajánlja kitűnően bevált cementfedélcserép gyártmányait.

Évi gyártási képesség 1.000.000 darab.

Piros, fekete és cementszürke színben! Legmesszebb menő szavatosság!

Hófúvásnak és esőnek ellenálló anyag.

Telefon 67. szám.

Jutányos árak!

Telefon 67. szám.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár,” Moskovits Farkas és Társa ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

